

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svakog petka • Godišnja pretplata 50 din. • Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 • Adresa za pošiljke: Poštanski fah 342 • Telefon uredništva 30-866 i 26-105, uprave 30-866 • Račun Poštanske štedionice br. 57-686 • Oglasi po ceniku •

Beograd, 20 oktobar 1939
God. X • Broj 42

ZA PRAVDU I POREDAK!

Verovali ili ne, mi već sada imamo priličnu emigraciju sa područja Banovine Hrvatske. Bio je to također akt samozataje, što o tome nismo do sada govorili; ali stvari se, na žalost, razvijaju tako, da se bojimo, da skrivanje istine samo podstiče rušilačke elemente. Čak i sa strane odgovornih predstavnika, iz Banovine Hrvatske, podržava se fraza, da su stradalnici »zaslužili« svoju sudbinu, a mi smo i na to ćutali, verujući da je to samo formula, da se poredak ipak ostvari. Ali pošto je, baš usled takvog obrazloženja, poredak sve manji, to moramo da kažemo otvoreno, da je, sem retkih slučajeva, sva ta vika o krivici — grdna laž!

Bilo je doduše tipova koji su skrnavili jugoslovenstvo aktima nasilja; ali zar nije bilo i tipova, koji su sramotili hrvatsvo, ne samo služenjem Austriji, nego i dojučerašnjim paktiranjem sa intencijama protiv sporazuma? Pa hoće li nekom od njih i vlas pastir glave, zbog toga, u novoj situaciji? Naprotiv su ogromna većina Hrvata Jugosloveni, — a pogotovo Sokoli, koji su takvi ostali i pored svih šikana, koje su već nekoliko godina uperene protiv nas, — neobično čestiti i idealni ljudi, koji nikakvo zlo nisu nikome učinili, sem što su svoja rodoljubiva ubedenja otvoreno zastupali.

Nekoliko meseci već izvesna štampa trubi o »krivicama«, a da niti jednu takvu krivicu nije uspela da utvrdi, sem slučajeva à la Cverger, koji spadaju u opšti kriminal i koji sa jugoslovenstvom nemaju nikakve veze. A ipak se, na osnovu te krilatice, vrše otpuštanja, fizički napadaji, krvava obračunavanja, onemogućuje se ljudima život i rad, šalju se vulgarne pretnje, oduzima se tuđa imovina itd.

Izgleda da se zaboravilo, da je bilo vremena, kada su se za hrvatsvo borili današnji i ondašnji Hrvati Jugosloveni, dok su sa protivne strane stajali frankofurtimeši, koji su bili u otvorenoj službi Beča i Pešte. O tome postoje, ne fraze, već istorijski dokumenti; a za vreme rata je u samom hrvatskom saboru utvrđeno, da su frankovci tražili vojnu austrijsku diktaturu u Hrvatskoj, protiv opšteg narodnog raspoloženja. Znaju se i listine došnika i mučitelja, znaju se njihove krvave žrtve, pa ipak niko, kada je došlo do oslobođenja, nije bio progonjen, i ni najgori među njima nisu osetili potrebu da emigriraju. A to prvo vreme, posle oslobođenja, bilo je je d i n o, u kome su istinski Jugosloveni imali bar nekog uticaja; dok je sve što se docnije događalo, bila čista partizanska politika, koja je pravo jugoslovenstvo, i zloupotrebljavala i pobijala!

Sada naprotiv, kao da je sve što je jugoslovensko i sokolsko najedanput bačeno izvan zakona! U samom današnjem broju nalazi se čitav niz izveštaja o nasiljima protiv Sokolstva, a najmirniji i najkorektniji ljudi bivaju otpušteni iz službe, premeštani i gonjeni, ni zbog čeg drugog, nego zato što su ispovedali jugoslovensku misao. Pretnje upućene svima Jugoslovenima, bez razlike, ispunjene su najvulgarnijom sadržinom i sve one tvrde, da govore u ime Građanske i Seljačke zaštite. Sokolski domovi bivaju napadani sekirama ili oduzimani, a na privatne sokolske kuće prave se formalni juriši. I sve to »Hrvatski Dnevnik« likvidira činičkom frazom, da »proganjanja Jugoslovena u Banovini Hrvatskoj ne može da bude, pošto Jugosloveni u Banovini Hrvatskoj uopšte i nema«. Tako su nekada frankofurtimeši, za račun Beča, progonili Srbe u Hrvatskoj, tvrdeći da Srbi u Hrvatskoj »ne postoje«.

Nije istina da oni koji beže, čine to zato, što im je »nečista savest«, kao što sa protivne strane hoće da se kaže. Ima naravski i takvih, i tima smo mi na prvi pogled kazali: Idite k »vodama«, za čiji ste račun kopromitovali jugoslovenstvo, pa neka vas oni zaštite! — Jednako kao što nas se ne tiču partijski eksponenti, koji su se bili navikli da vedre i oblače, pa sada emigriraju zato, što im to više nije moguće. Ali nas se i te kako tiču naši članovi, čestiti i odlični rodoljubi, koji beže zato što su nepravdom ugroženi, a protiv kojih se vodi hajka samo zato, što su odani državi i jugoslovenstvu. Uzaludno je kriti, da je kod većine frankofurtimeša, baš takva mržnja jedini kriterij za nasilja, a i samim vodama HSS je dobro poznato da su se takvi elementi u priličnom broju uvukli i u Građansku i u Seljačku zaštitu.

Baš zato i nerazumemo kako je moglo da se dogodi, da se ta dva čisto partijska udruženja, koja su i suviše istaknuta u borbi protiv drugih grupa, a čiji su članovi protivzakonito upadali u naše domove, — sada najedanput uzmu, kao organi za uspostavljanje reda i zakonitosti! Oni koji s pravom napadaju prošle režime zbog nasilja, zaboravljaju, da ni najgori među njima nisu nikad neko partijsko udruženje proglasili za policijski organ, te da se takve stvari događaju samo u fašističkim zemljama i u Slovačkoj! Kao da ne postoji već i zasebna hrvatska žandarmerijska brigada, i kao da se nije mogla ona pojačati, ako je sadašnje stanje nedovoljno da se održi red?

Pre par dana je dao ban, g. Subašić, izjavu, da niko od Srba u Banovini Hrvatskoj nije progonjen ni ugrožen. Mi u samom današnjem broju navodimo nekoliko slučajeva, koji dokazuju protivno. Međutim je vrlo karakteristično, da g. ban ni jedne reči nije rekao o ugrožavanju Hrvata Jugoslovena, kao da o

Treba izdržati i raditi!

Sasvim je dobro i potrebno da »Sokolski Glasnik«, kao glavni organ našeg Saveza, donasa podatke, makar u glavnim crtama, o stanju Sokolstva u Banovini Hrvatskoj. Treba da sokolska javnost znade da sokoloviti u pojedinim krajevima znači imati mnogo izdržljivosti i ljubavi za sve delove naroda i za otadžbinu. Nema skoro člana u sokolskim redovima kome nisu upućivane razne pretnje; a kada se pogleda, čko upućuje te pretnje, čovek se mora zapanjiti, da su to lica koja, u većini slučajeva, i neznaju šta je ideja. Sigurno nema danas čestitog Hrvata, koji ne bi ovu svoju državu volio. Voleći državu, voli sam sebe i svoje najbliže. I žalosno bi, prema tome bilo, da postoji država koja nosi ime Jugoslavija, a njezini građani ne smeju biti Jugosloveni. Sokolstvo je nebrojeno puta naglasilo da ne želi ništa drugo, već ravnopravnost čitavog naroda. U našem narodu mogli su neki pojedinci i da kompromituju jugoslovensku ideju, ali to ne može biti razlog da se na Sokolstvo vrše napadaji. Sokolstvo ostaje na braniku svega što je jednom narodu, jednoj slobodnoj državi sveto. Oni neodgovorni elementi, koji na Sokolstvo napadaju, ili ne znaju šta rade, ili rade svesno, pod firmom hrvatsva, a zapravo su frankofurtimeši! I ti su zaista opasni! Jer oni ne napadaju samo Sokolstvo, već pozivaju narod da, nakon sporazuma, izvesi crne zastave, zato što su narodni hrvatski vođe toböhe izdali hrvatski narod; kao n. pr. u Siveriću i u nekim drugim mestima u Dalmaciji.

I naravski, da takvi ljudi, kojima su Sokoli trn u oku, nisu ni prijatelji Hrvata! Što je neko ispravniji Sokol i iskreniji Hrvat, njima je opasniji! A ako je još nastavnik i vrši ma kakav upliv na odgoj mladeži, još ga jače ocrnjuju.

Sokoli nisu nikad drugo tražili, nego pravdu, poštenje i jednakost za sve, za sav naš narod! I niko prema tome, ko želi dobra hrvatsvu, neće da napada svoje sugrađane koji su se tome posvetili. Ne može biti dobro Hrvatima bez Srba, a ni jednim ni drugima bez jugoslovenstva. Koji drukčije misle, na krivom su putu, ili su neprijatelji i hrvatsva i jugoslovenstva! Sokolstvu, kao eminentnom nosiocu čiste jugoslovenske ideje, pune ravnopravnosti i jednakosti, ne sme se sprečavati rad ni u kojem kraju naše Otadžbine. Sokolska ideja mora i dalje biti nosioc svega duhovnoga u našem narodu, nosioca lepše i vedrije budućnosti.

Razume se, da je najbolji sokolski odgovor na napadaje, sokolski nesebični rad.

HAJKA NA SOKOLSKO DOMOVE

Svako ko pozna pisanje »Sokolskog Glasnika«, može da se uveri, da smo pokazali retku samozataju, prešućujući u prvo vreme uopšte incidente, koji su se događali protiv Sokolstva na teritoriji Banovine Hrvatske. A i kada smo ih (docnije) beležili, činili smo to u najsumarnijem obliku, nastojeći da ne izazivamo uzbuđenja i da zaista damo prilike nosiocima novog stanja, da na delu pokažu koliko im je do zdravog poretka i do zakonitosti. Hteli smo da budemo lojalni, verujući da se predviđanja crnogleda neće ispuniti i da će novo stanje hteti da se akreditira služenjem pravdi, a ne služenjem osvete.

Međutim, poluzvanični organi HSS upese sve sile da naša očekivanja demantuju. Dok su odgovorni činioči, oni u Zagrebu kao i oni u Beogradu, dali predstavnicima Sokolstva puno obećanje, da će zakonitost u pogledu na Sokolstvo biti očuvana, pa su neki sokolski domovi, koji su od neodgovornih elemenata bili protupravno oduzeti, vraćeni Sokolstvu, dotle štampa, koja se izdaje za izraz mišljenja HSS, pa čak i poluzvanični »Hrvatski Dnevnik«, objavljuju takve napise, koji indirektno podstiču neodgovorne elemente da protuzakonito posizu za sokolskom imovinom, pa time sami seju nered i nezakonitost, koje njihovih odgovornih faktori, po savesti i zakonu, treba da ispravljaju. Nema dana da poneki od tih listova ne donese napis o nekom sokolskom domu, na području Banovine Hrvatske, zastupajući anarhistička mišljenja, da taj dom treba da se oduzme iz sokolskih ruku, te da se dade drugim društvima itd. Naročitu hajku su preduzeli u pogledu sokolskog doma u Gospiću, tako da je sam »Hrvatski dnevnik« doneo o tome dva napisa, sa posve lažnim navodima i sa posve boljševičkim tendencijama. Tako n. pr. zagrebački list tvrdi, da su »Hrvati, za gradnju doma dali 566.000 dinara, dok na ostale odpada samo 372.000,« pa da »iz toga proizlazi jasno, kome ima pripasti taj dom; da Hrvati imaju pravo na tu imovinu, jer to ne smije biti stjecište protuhrvatskih težnja i interesa«, itd.

I čemu onda služe okružnice Dr. Mačeka i bana Subašića protiv nasilja i za održanje reda, ako list, koji se smatra organom g. Dr. Mačeka, na ovakav način zagovara nezakonitost i seje nered?

Tvrdnja da su Hrvati bili prisiljavani da daju priloge za taj dom potpuno je lažna, što najbolje pokazuje i slučaj informatora »Hrv.

Dnevnika«, nedoučenog daka, koji je sam dao za taj dom 50 Din., ne zato što ga je neko prisilio, već za to što je računao da će mu to koristiti, pa se sada iz istog razloga do dvorava HSS. Kako pak stoji sa priložima za gradnju doma, vidi se iz ovih autentičnih podataka:

Celokupni primici za gradnju Sok. doma u Gospiću iznose 1.198.761 din, a dele se ovako:

Pomoć ministarstva za fiz. vaspitanje naroda 195.000 din., Pomoć ministar. finansija 80.000 din. Pomoć Bans. uprave, Zagreb 282.462 din. Dobrovoljni prilozima glasom spisaka 386.511 din. Pozajmica od Saveza S. K. J. Beograd 250.000 din. Prihod od preostalog materijala i kamata 4.787 din.

Ne možemo govoriti o naravi onih »džepova«, iz kojih je dobivena pripomoć, ali stavka »dobrovoljnih priloga«, raspoređena po želji dopisnika »Hrv. dnevnika«, na razne »džepove«, izgleda ovako:

Tri društva iz Gospića, označena u naslovu sa hrvatskim imenom, dala su 600 din.

Četiri društva iz Gospića označena u naslovu sa srpskim imenom dala su 47.000 din.

Petnaest društava iz Gospića, bez zasebno istaknutog imena u naslovu (Opć. uprava, Sokol. društvo, Sokol. čete, Jadran. straža, Strelj. družina, Odbor »Tesla«, Rib. rak. društvo, Lov. društvo, Udruž. obrtnika, Udruž. ugostitelja, Vatrog. društvo, i dr.) dali su 65.125 din.

Razne trgovačke firme, izvan Gospića i Like, dale 30.427 din.

Lični prilagači:

369 Srba prilagača dali su ukupno 158.299 din. 60 p.

327 Hrvata prilagača dali su ukupno 74.532 din.

64 vojna lica, odnosno jedinice, dali su 10.527 din.

Moramo napomenuti, da smo pod stavku »Hrvata« ubrojili sve Hrvate, bez razlike, pa tako i one, koji se i danas osećaju odlučnim Jugoslovenima, a koji su dali najveću sumu toga.

Iz svega izloženog, vidi se, dakle da je dom zidan iz pomoći državnih nadležstava, kojima je i dužnost da podupiru ovakve nacionalne preduhvate, te iz slobodnih priloga, među kojima je slučajno najmanji broj onih Hrvata, koji sada, zbog konjunktura, neće više da se osećaju Jugosloveni. I zar se tolike debele pare, date od Jugoslovena, u jugoslovenske svrhe, ne nalaze u fondovima društava, koja su sada protivna jugoslovenstvu, pa da zato niko od Jugoslovena nije tražio da nasilno oduzme njihovu imovinu?

I konačno, — znaju li gospoda oko »Hrv. Dnevnika«, šta znači privatna imovina, šta je red i šta je zakon? Kad bi se kriteriji, koje oni propovedaju, uveli u život, — zar nebi u našoj čitavoj javnosti nastao najveći kaos i nered, da se već nigde nebi znalo šta je čije? A ako gospoda misle da im kaos može da posluži samo u borbi protiv Sokolstva, onda se ljuto varaju.

Mi smo već jednom kazali: Sokolski domovi su naši i takvi će ostati. To važi i za dom u Gospiću i za sve ostale. I stoga bi »Hrv. Dnevnik« bolje poslužio stvari, koju gg. Dr. Maček i Subašić preporu-

njihovoj sigurnosti ne treba uopšte voditi računa, dok se vrlo dobro zna, da su baš oni danas u iznimno teškom i ugroženom položaju. I da se još jače podvuče bespravnost, u kojoj se nalaze, niti jedna novina ne sme da zabeleži ni najteži incident protiv njih.

Pišemo sve to zato, što nam je, naročito u sadašnjem času, u prvom redu do mira i do zakonitosti. Hoćemo da verujemo i to, da odgovorni faktori, u Zagrebu kao i u Beogradu, žele zaista mir i poredak; ali se bojimo da će ovim načinom i pisanjem njihove štampe, do toga cilja teško doći. I sami ti odgovorni faktori u Banovini Hrvatskoj osećite, bojimo se, uskoro, da se preveliki obziri prema rušilačkim elementima, mogu okrenuti i protiv njih. Mi smo za to, da se autoritet poštuje, jednako onaj države Jugoslavije, kao i onaj Banovine Hrvatske. Ali to što se događa u poslednje vreme i način kako izvesna štampa podjaruje događaje, ne može da utvrdi taj autoritet.

čaju u svojim okružnicama, kada bi svoje čitaoce vaspitavali u poštovanju tuđe svojine i zakona, nego li da ih podjaruju na nasilja.

Još karakterističniji je slučaj sa sokolskim domom u Budišćini, u blizini rudnika Zajezde, kod Varaždina, zbog koga je također izvesna štampa u Hrvatskoj preduzela kampanju, tražeći da se taj dom odzme, jer da je sagrađen sa novcem, koj je prisilno izmamljen itd. Zatražili smo odmah autentične informacije i one glase, da je dom sagrađen prinosom članova, koji su još i sada, gotovo svi, učlanjeni u Sokolu, prihodom od priredbi itd., a dobar deo gradnje izveli su članovi na svoju ruku, bez ičije pomoći; dok je Savez Sokola dao 15.000 dinara, a Banska uprava u Zagrebu samo 10.000 dinara. Od rudara, koji nisu članovi Sokola, sakupilo se samo 1.300 dinara, i to bez ikakve sile, već zato, što je Sokolski dom u Budišćini bio zaista centar čitavog prosvetnog života u okolini i svi su ga poštovali i voleli. Naša braća iz Budišćine nam i sada pišu: »Stanovništvo je ovde mirno i pristojno, većina njih su pristaše HSS, ali nama u selu niko ne smeta. Jedino iz okoline i iz daljnjih krajeva počela je hajka protiv nas.«

Kao što se vidi, ne postoji kod naroda mržnja na Sokolstvo, već se ona veštački stvara iz različitih frankofurmiških centara, a na radost spoljnih neprijatelja naše zemlje, koji znaju šta Sokolstvo znači u stvaranju nacionalnog i borbenog duha, i koliko im smeta.

GLASOVI O SELENJU NEMACA

Sve se više piše o preseljenju Nemaca ne samo iz baltičkih zemalja, nego i iz država na jugoistoku Evrope, u Nemačku. Organi nemačke manjine u Jugoslaviji bave se također tim pitanjem, ali vidi se da nisu na čisto o čemu se radi. Glavni organ naših Nemaca, novosadski »Deutsches Volksblatt«, misli da se tu radi samo o razasutim ostrvima Nemaca, koji bi mogli biti ugroženi u nacionalnom pogledu; dok ona nemačka ostrva, koja su ekonomski i brojčano jaka, da ne bi došla u obzir. Prema tome bi izgledalo da se tu ne radi o Nemcima u Vojvodini ni u Kočevju, već o rastrkanim skupinama u Hrvatskoj, Bosni i Sloveniji. Pisanje listova iz Rajha, a naročito »Diplomatisch-politische Koresspondenz«, pokazuje međutim, da se u Nemačkoj misli na repatriaciju svih Nemaca na jugoistoku Evrope, bez obzira kakve su njihove skupine. Prema pisanju tih listova, trebalo bi da se iz tih zemalja otsele oko 2 miliona Nemaca.

Skupština sokolske župe Beograd

Za starešinu izabran je Staja Stajić, general u penziji.

U subotu i nedelju održana je vanredna skupština sokolske župe Beograd. Pre zasedanja plenuma, većao je Odbor za rad na selu, i Odbor za sokolsku Petrovu Petoletnicu, kao i Zbor prosvetara sokolskih jedinica beogradske župe. Na ovim zborovanjima pretreseni su izveštaji i doneti programi rada za sve sokolske pripadnike, obzirom na prilike, koje je danas vladaju. Svi se ti zaključci svode na to, da treba sokolski rad potencirati, sve sokolske pripadnike vaspitati u duhu odbranbenosti i pripravnosti, organizujući niz tečajeva i predavanja u tom smislu. Za pročelnike tih oteka izabrani su dosadašnji pročelnici, što pokazuje da je skupština bila zadovoljna radom.

U nedelju održano je zasedanje Zbora društvenih i četinih načelnika i načelnica sa teritorije župe Beograd. I zam. načelnika, Maksimović, održao je referat o programu rada u duhu pripravnosti i odbranbenosti u kojem je razraden svaki stepen ovog važnog sokolskog vaspitanja. U načelnikstvo su izabrani načelnici jačih Beogradskih društava — po položaju, tj. Beograda Matice, Beograda I, Beograda II i jednog provincijskog društva. Tako i žensko tehn. voštvo.

Vanredna skupština župe Beograd održana je u prostorijama vežbaonice sokolskog Saveza. Skupštini je predsedavao starešina župe Dr. Mihajlo Gradojević, prof. univ. Nakon pozdrava svima prisutnima, a naročito delegatu Saveza, ing. Smiljaniću, odata je počast umrlim funkcionerima župe Beograd, Voji Todoroviću i Gojku Mudriniću. Zatim brat Gradojević izjavljuje da se ne može u buduće primiti dužnosti starešine, zbog zauzetosti sok. dužnostima u Savezu. Pošto je starešina izneo rad uprave i izložio razloge sazivanja vanredne skupštine, pročelnici odbora su izneli u kratkim crtama izveštaje svojih odbora, te je upravi data razrešnica. Kod izbora nove uprave župe, zaključilo se, nakon debate, da se najpre izabere starešina, koji će kasnije, sa kandidacionim odborom, izabrati članove u upravu župe. Pojavila su se dva predloga 1) za Staju Stajića, generala u penziji i 2) za Velju Popovića, dir. fin. dir. Glasanje je obavljeno tajno, pa je izabran većinom glasova Staja Stajić. U kandidacioni odbor ušli su, tako, Staja Stajić, izabrani pročelnici odbora: načelnik Bogdan Maksimović, prosvetar Momir Sinobad, Momčilo Radaković, Rista Koljivrat, Miloš Vorkapić, Milan Radosavljević, Bogdan Spernjak i Đorđe Vojnović. Nakon većanja kandidacionog odbora, koje je trajalo

dosta dugo, izabrana je nova uprava sokolske župe u ovom sastavu:

Starešina župe Staja Stajić, general u penziji.

Zamenici starešine: ing. Svetislav Vučković, čin. grad. pogl. Beograd; — prof. Stefan Adolf, insp. Min. prosvete Beograd; — Dr. Purić Rista, iz Obrenovca; — Dr. Jović Petar iz Rume; — Đorđe Vojnović iz Indije.

Načelnik: Bogdan Maksimović, zamenici: Dušan Jovanović, Frano Žic,

Starešina Staja Stajić

Poljsak Slavko, Bubalović Jovan i Nikola Popov.

Načelnica: Slavka Vučković, zamenice: Agata Žičova, Olga Blanova, Dara Jovanovićeva i Vukica Dopuda.

Prosvetar: Momir Sinobad; pročelnik oteka za rad na selu: Momčilo Radaković i oteka za SPP, Branko Valadžija te još veliki broj članova uprave, reviz. odbora i suda časti.

I. Sedlaček

Novoizabrani starešina sokolske župe Beograd, brat Staja Stajić, je stari sokolac, koji još god. 1899 stupio u gimnastičko društvo »Dušan Silni« i od tada se živo zanimao televažbačkim radom. Kao vojnik je učestvovao u svim ratovima za oslobođenje, bio je komandant brigade potiske divizijske oblasti i penzionisan je, pre nekoliko godina, kao pešadijski brigadni general. God. 1923, kao član tamošnjeg sokolskog društva, izabran je za starešinu društva u Tuzli i za starešinu župe Tuzla, pa je na tom položaju ostao sve do god. 1927. Njegov rad u župi i u društvu Tuzla je u najboljoj uspomeni kod tamošnje naše braće. God. 1927, pošto je bio premešten u Suboticu, angažovao se odmah ponovo u sokolskom radu, pa je izabran za starešinu društva Subo-

Neđeļa pošumļavaņa

Odbor ustanova u saradnji sa Ministarstvom šuma objavio je da početak rada na pošumļavaņu почиње ове јесени од 22 октобра и траје до краја месеца и све догле докле је погоднo јесење време. А недеља од 22—29 треба да је недеља организованог и сложног рада свих школа, свих установа и организација у целој земљи, а нарочито онамо где је овај рад и подизање шума насушнa и неодложива потреба.

Наше шуме, добро наше, заштитници наши и од суше и од поплаве, браниоци од разних непријатеља, биле су кроз векове. Оне су нам ублажавале буре и олује, оне су нам помагале да поднесемо оштре зиме и превелике сунчане припеке, оне су нам давале дивног хлада и плода; оне су нам храниле и одржавале бистре и чисте изворе животворне воде, оне су нам увек давале чиста и здрава зрака и окрепљавале снагу и здравље. Шуме су нам омогућавале цео наш рад и израду свега, од колибе до најсјајније палате, од најпримитивније алатлике до народних гусала. Шуме за време туђина и борбе против њега бежаху закони и места збегова. Туђин је у шумама нашим видео нашег пријатеља и заштитника. И он је и отпочео уништавање тога највећег добра нашега. А ми неразумни и несвесни, са разарачким инстинктом, и онамо где смо се ослободили, продужили смо безразложно, лакомислено и непоштедно уништавање и сечење шума кроз деценије. Сечене су шуме и кад је требало и кад није требало, и онамо где су се место шума могле добити оранице и пашњаци и где тога није било, и онамо одакле се дрво могло приступити са секиром у руди. Последнице таквог наопаког рада и неизмерног греха јавиле су се на многим местима, и сада се већ делимично познају и осећају. Али није зло било само у томе што су шуме сечене, већ што су сечене

и за првог заменика starešine župe Novi Sad. Na tim položajima je ostao sve do god. 1935, a od tada je neprestano član uprave sokolske župe Beograd i član uprave Saveza SKJ. Kao što se vidi, novim izborom, župa Beograd je dobila na čelo uzornog vojnika i predanog sokolskog radnika, koji već nekoliko godina neumorno radi u različitim krajevima naše zemlje i koji je do dna srca prožet sokolskom mišlju.

тако нерационално; јер кад приспеју за сечу не могу се оставити да труле и падају. Зло је што нико доскора није ни помишљао а камо ли подизао нове и младе шуме, ни на местима старих, ни на новим површинама.

У добри час, ма и доцкан почела се подизати узбуна и вапај да се преостале шуме чувају, а нове младе подижу. Резултат напора надежног министарства и свих његових установа, органа и срестава, по подацима изнетим у јавности, је тај да је за двадесет година рада pošumļeno око 50.000 хектара, од 1.00.000 хектара колико по статистици има површине коју треба pošumļити. Примимо ли као тачно да је означена површина права, и ако би се pošumļavaње вршило овим интензитетом, значи требало би нам преко 400 година да pošumļимо преосталу површину за pošumļavaње. А ово не узимајући у обзир оне површине које ће се створити новом сечом и отварањем нових површина. Да ово овако не сме и не може остати јасно је. Рад се мора у највећој мери појачати и акција за вршење pošumļavaња развијати до крајњих граница. У прошлој години је према објављеним подацима засађено око 1.600.000 шумских садница. На страну да је ово недовољан број за народ који броји живља на селу преко 12.000.000 душа, него је питање колико се је од горњег броја садница заиста и примило, а то је много важније.

И Соколство, са свима својим јединицама, а нарочито оним у селима, свесно важности и значаја шума и pošumļavaња, одавно указује на потребу рада на pošumļavaњу, па је и само приступило томе послу и узело га као један од многих задатака своје Соколске Петрове Петољетнице.

С тога верујемо да ће све братске јединице и сва браћа свих сокoлских јединица и сама и у сарадњи са одбором организација учинити крајње напоре да недеља рада на pošumļavaњу ове јесени буде што плоднија. Нека настану да се овај рад врши до краја јесени, а истовремено спремати се и мислити на продужење овога рада рано с пролећа. Морамо настати да се засада подигне сваке године бар онолико садница колико је живих душа у нашој отаџбини. Само тако ћемо почињене грешке поправити и своју дужност испунити. На посао и: „где год најшћ згоднo место, ту дрво посади!“
Апх. М. С.

Naša narodna poezija

(Nastavak)

Borba između zla i dobra, mraka i svetlosti, poroka i vrline jasno je izražena u našoj narodnoj poeziji.

Zlo, kao revnosni zastupnik mraka i nepravde, igra sudbonosnu ulogu u životu, kako pojedinaca, tako i čitavih naroda. Istina, nad zlom triumfuje dobro, koje daje zadnji i odlučujući udar.

U pesmi »Bezdušna Neda« bore se zlo i dobro. Tetka truje svoje sestriće, kao što je to i sa njihovom majkom uradila. Ali plemeniti sestrići, mesto osвете, vraćaju svojoj tetki zlo dobrim: izrastu u borove i prave joj hlad. Kad ih ova seče i baca u vatra, oni se raduju što se na njima greje njihova tetka.

Ovo je jedan od najboljih primera dobrote sa kojom se često sretamo u narodnoj poeziji, gde je nebeski ideal oprastanja i onima, koji nam čine zlo, vidno izražen.

Udovica se češće pominje u našim narodnim pesmama.

Kad muž umre, žene među udovicu crnu maramu na glavu i nariču:

»Što učinje, velje jade,
Mladoj tvojoj kukavici,

Kojojzi si vjeru dao,
Da je nećeš ostaviti?
Eto sada vjerom svrnu:
Jutros si je zacrnio:
Nadjede joj hudo ime,
Hudo ime udovica.«

Udovica često puta za svoga ljubavnika žrtvuje i svoje dete.

U pesmi »Mati nevjernica« udovica Janu ljubi Vlačić Radule, koji je, kad joj sin Nikola napuni 10 godina i postane čuven junak, napušta, jer se plaši da ga ovaj ne ubije; našto ga Jana savetuje:

»Ja se hoću učiniti bona,
No ti hajde za gorom na vodu
E ću poslat' dijete Nikolu,
Da donese vode iza gore;
Ti ga čekaj, izgubi mu glavu,
Pa ti hodi da mi lice ljubiš.«

Sin Nikola je došao i stao bolešnoj majci više glave, pa je jedan za ponude pita:

»Bi li majko, išta na svijetu?«
našto mu je mati odgovorila:

»Ja bih, sinko, vode iza gore,
No pobaci svijetlo oružje
Ej, oružje tvoje otrovano,

Pa ti idi za goru na vodu,
Donesi mi vode iza gore,
Da s' umijem i da se napijem,
Čini mi se, lakše će mi biti.«

Nikola je uzeo kondir i pošao na vodu, ali ga je sestra upozorila, da ne ide bez oružja, pa ga je zato uzeo. Kad je došao blizu vode, ugledao je Vlačića, koji ga je čekao da ga ubije, ali ga je ovaj ustrelio džeferdarom, uzeo mu glavu i oružje, oči izvadio i bacio u kondir, vrh kojih je vode nalió i sve skupa odneo majci, koja je poznala oči svoga ljubavnika, kada je proklela sina Nikolu:

»Šta je ovo, majci ne hodio,
Ni boljega lova ulovio.«

Mesto odgovara, Nikola je izvadio sablju i otkinuo joj glavu.

Momku se zamera, da se oženi udovicom, jer je »udovice lice obljubljeno.« Adž-Alijić se u pesmi »Devojka je bolja od udovice« osuduje, što se oženio udovicom:

»Tvoj se babo triputa ženio,
A ti jednom i to udovicom.«

Udovica se uvek i sa tugom seća svoga prvog muža:

»Prvi vojno, prvo dobro moje!
Dobro li mi kod tebe bijaše!»

što kod drugog muža izaziva mržnju i raspiruje svadu, koja se često puta završi razvodom braka.

Sestra neizmerno voli svoga brata. Njena je ljubav mnogo jača od ljubavi, kojom brat voli svoju sestru. Tuga sestre za umrlim ili poginulim bratom bolna je, duboka i večita. Ona pati kad nema brata, da je čuva i zaštiti od sveta, koji nema ljubavi i osećanja za slabe i nezaštićene.

U pesmi »Najveća žalost za bratom« mlada Đurdevica je brojila junake, koji su se izvozili iz mora, pa kad joj nisu došli, gospodar, djever i brat:

»Za Đurdem je kosu odrezala,
Za djeverom lice nagrdila,
A za bratom oči izvadila.«

Sestre koje nemaju brata tužne su i žalosne celoga života. One se na svaki način dovijaju, da dobiju brata:

»Dvije seje brata ne imale,
Pa ga viju od bijele svile,
Od bijele i još od crvene:

Struk mu među drvo šimširovo,
Crne oči dva draga kamena,
Obrvice morske pijavice,
Sitne zube dva niza bisera,
Zalažu ga medom i šećerom:

»To nam jedi, pa nam probesjedi.«

Kad je mladi Jovo ruku slomio, javila se vila da ga leči, ali je za nagradu tražila:

»Od matere b'jelu desnu ruku,
Od sestrice kosu s upletnjakom,
A od ljube derdan od bisera.«

Mati i sestra su dale što je vila tražila, ali ljuba nije htela dati derdan od bisera, te se Jovu rana zatrovala, od koje je i umro.

Devojka, kao oličenje čednosti, lepote i nežnosti, predmet je nebrojnih narodnih pesama:

U pesmi »Želja devojčina« slikovito je prikazana težnja mlade devojke, koja veli:

»Da sam jedna studena vodica
Ja bih znala gde bih izvirla,
Izvirla b' dragu pod pendžerom.
Gde se dragi svlači i oblači,
Ne bi l' me se dragi napojio,
Ne bi li me na srcu nosio.«

Ili:

»Tužna jada, da sam voda ladna!
Ja bih znala, gde bih izvirla,
Ukraj Save, ukraj vode ladne,
Kud prolaze žitarice lade,
Da ja vidim moje milo drago,

Комеморације Деветог октобра

Као што смо већ у прошлом броју јавили, у свим нашим јединицама приређене су свечане комеморације приликом петогодишњице смрти Блаженопочившег Краља Александра I Ујединитеља, и Соколство је у читавој Југославији, у свим крајевима, одало почаст успомени Краља Мученика. Ми смо у прошлом броју известили о читавом низу тих комеморација, а накнадно смо добили још неколико дописа, које не можемо навести у целини, али ћемо бар објавити главне моменте из њих.

У Винковцима је Соколско друштво приредило помен и свечану комеморацију, коју је отворио старешина, брат Др. Паја Шуматовић, а предавање о Краљу Ујединитељу одржао је просветар, Буру Мрваљевић. На комеморацији је учествовао и хор српског певачког друштва „Вида“, а на програму је било и неколико успешних рецитација. Посета комеморације је била врло добра.

У Сплиту је на помену узела учешћа многобројна публика и угледни претставници, а нарочито изасланици Соколства, Народне одбране, итд. Многобројно грађанство је походило спомен светнионик, посвећен Краљу Ујединитељу, који је био прекривен венцима и цвећем, као мало које године. Док су остале школе радиле, Трговачка академија и Средња техничка школа су означиле тај дан као празник, захваљују-

ћи својим вредним директорима. Национални Сплит, који је великог Краља поздравно кад је као наследник престола пролазио његовим обалама, не бојећи се аустријских бајонета, показао је и овога пута своје родољубље, упркос свима неприликама и противностима. На соколској комеморацији била је дворана дупком пуна, а говор старешине, брата Калебића, био је најодушевљеније поздрављен.

У соколском друштву Краљевица је поменслово одржао брат Црнковић, истичући да Соколство треба да остане верно аманету Краља Мученика. Након тога је прочитана резолуција Савезне скупштине и упутства о раду Сокола у данашњим временима.

У Блату, на Корчули, је Соколско друштво узело иницијативу за прославу 9 октобра и окупило сва национална друштва. Католички плѣбан, дон Перо Франуловић, одазвао се молби Сокола, да одслужи заупокојене молитве за Краља Мученика, уз асистенцију месних капелана. Задужницима су присуствовали изасланици неких уреда и друштва, те многобројно грађанство, али су школе на жалост радиле. На вече је одржана свечана комеморација у Соколском друштву, на којој је учествовала соколска музика, а брат, Шепаревић Звонко, и сестра, Анђелка Сарделић, рецитовали су песме посвећене Краљу. Старешина, Миљенко Батистић, одржао је одличан говор о раду Краља Ујединитеља и позвао чланство да се закуне да ће чувати Његов аманет, државно и народно јединство. После комеморације сакупљани су прилози за помагање сиромашне деце о Божићу.

У соколском друштву Мандалина, близу Шибеника, је пред великим бројем чланства и остале публике одржао комеморативни говор старешина, брат Влаховић, позивајући чланство да, нарочито у данашњим приликама, устраје у раду за соколске идеале.

Соколско друштво Тења, жупа Осиек, је приредило парастос, кога је служио брат Душан Бјеловац, а комеморативно предавање је одржао брат Душан Лесаковић. Брат Вељко Томић је рецитовао песму о Краљу Мученику, па је тако ова комеморација, на којој су, поред Сокола, узели учешћа и многобројни остали сељаци, оставила најбољи утисак.

Соколско друштво Дуга Реса одржало је у своме дому комеморацију за блаженопочившег Витешког

Нападаци на Sokole се множе!

Јављају нам из Шибеника, да се нападачи против Соколства све више множе и да постају све тежи, тако да претстављају већ знакове крајњег бесправља. Тако је н. пр. пре три дана у месту **Betini** дошло до варварског напада на соколски дом, који је трајао од 19 до 23 сати, а да се нико није ни појавио да узме у заштиту соколску имовину и соколске животе. Polupana је читава соколана, sekirama су разbijena vrata и prozori, униštena је cela imovina, tako да celokupna šteta iznosi oko 30.000 dinara. Pored toga су сви чланови Sokola bili у neprestanoj životnoj opasnosti, nesmetano napadani од svojih protivnika.

У **Murteru** је наоружана rulja napala куће pojedinih članova Sokola, те pucala из revolvera, а на кућу tajnika, Šimuna Čubrčića, navalila је kamenicama. Izgrednici су javно vi-

Краља Ујединитеља. Дирљиво предавање брата Кучића саслушало је преко 160 чланова и грађана.

Соколска чета у Војишници, жупа Карловац, одржала је 9 октобра помен Блаженопочившег Краља Александра Ујединитеља. Врло лепо предавање је одржао брат Црнковић Љубомир, у коме је позвао чланове да устрају у раду, а као врхунац настојања и самопрегорења навео је Соколску Петрову Петолетницу. На крају је навео, да Соколство у тим крајевима преживљује тешке дане, али да ће браћа устрајати и победити, као и до сада, све препреке и недаће.

Брат Црнковић, који је држао комеморацију у Војишници

kali, да треба ubiti и starešinu и tajnika Sokola.

У **Tijesnom** је такође дошло до напада на кућу стареšине Obratova, и tajnika Delpiti, а oštećena је и tabla sokolskog društva.

Svi ovi napadaji izazivaju ogorčenje kod svih dobronamernih ljudi и pokazuju najočitiје, да neodgovorni elementi poseduju neograničenu mogućnost за svoje rušilačke ispade, те да је javna sigurnost prepuštena на milost и nemilost njihovim raspoloženjima. Napadi су osobito učestali од vremena, otkada су listovi **»Hrvatski glasnik«**, из Splita, и **»Hrvatski dnevnik«** из Zagreba, otvorili kampanju protiv sokolskih domova, tražeći да се ti domovi oduzmu из sokolskih ruku.

Sokolski dom у Kustošiji kod Zagreba, koji је zakonito vlasništvo Sokolskog društva, bio је još pre mesec dana nasilno oduzet са strane ljudi koji су došli у ime Seljačke zaštite и, ма koliko да је друштво preduzelo све pravne mere да dođe до svog imanja, па је о tome dobilo и obećanja од strane merodavnih, sokolskih dom još nije bio povраћен. Ohrabreni time, мрачни elementi pokušavaju и daljnja nasilja, па је tako 11 oktobra, bilo ispaljeno sedam metaka kroz prozor куће Ante Bibana, sekretara Sokolskog društva у Kustošiji, а iste ноћи ispaljena су три metka и у кућу Steva Grubića, člana Sokola у Kustošiji. Srećom nije niko погоден. Pretnje protiv sokolskog društva и članova Sokola су све veće, pogotovo од onda, otkada се govori, да će policijsku službu preuzeti чланови Seljačke zaštite.

Iz Varaždina nam javlju, да су tamo došli starešini sokolskog društva изасланици gradanske zaštite и zatražili, да im preda sokolski dom са читавим inventarom, иначе да će га oni silom uzeti. На sličan način је sprečen rad svim sokolskim društvima у okolini Varaždina, а чланови Sokola су izloženi neprestanim pretnjama и napadajima. Stanје је у nekim krajevima takvo, да је sama jedina opština, у srezu Prelog, izvestila о tome, navodeći да су чланови Sokola izvrnuti stalnim napadajima од страже članova Križarskog bratstva и Seljačke sloge, а у poslednje vreme najviše од Seljačke zaštite. Dalje се izveštava да је vršen permanentan teror над pojedinim članovima Sokola, без ikakvog drugog razloga, već samo zato, što Seljačka zaštita stoji на gledištu, да у tom kraju не sme да postoji nikakvo jugoslovensko udruženje.

Odlazak brata starešine Stojkovića Petra

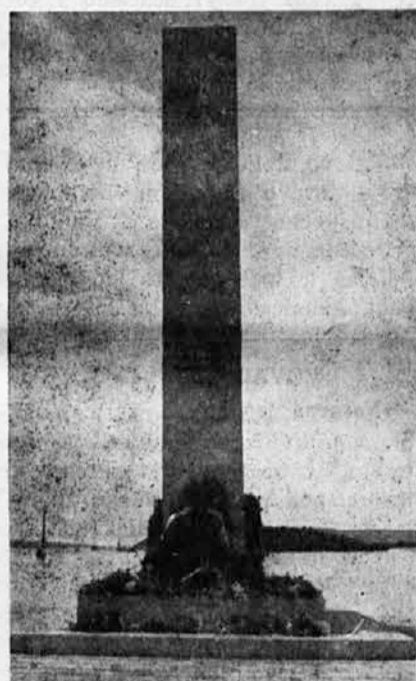
Pišu nam из Tučepi:

Ovih dana, nakon 36 god. uzorne učit. službe odelio се је од нас upr. škole и брат starešina Stojković Peter. Učiteljevao је у Zavojanima, Ravči, Drašnicama, Zaostrugu и konačno у Tučepima punih 18 godina. Prožet osećajima за dobro našega naroda, dao је poverenoj deci maksimum duševnih и telesnih snaga, и svuda ostavio neizbrisive tragove svog plodonosnog rada. Njegov naporni učiteljski rad у školi bio је uvek на odličnoj pedagoškoј visini, те је našao на najbolje priznanje не samo škol. starešina već и roditelja, а odlikovan је ordenom Sv. Save V и IV stepena. Deci је bio otac, брат и prijatelj. Svi seljaci без razlike političkog mišljenja požalili су njegov odlazak и javно priznavali njegov učit. odgojni rad. Koliko је bio ljubljen и cenjen у selu najbolje се manifestovalo prigodom odlaska из mesta где су deca на glas naricala, а roditelji suzama у očima га blagosiljali. Njegov rad у Sokolu neda се oceniti. Tu је radio neumorno, nesebično и postigao је lepih rezultata. Sok. dom koji је podignut до krova, је у mnogočem zaslugа starešine Stojkovića. Nije imao ličnih neprijatelja и protivnika, а kad bi се političke strasti raspirile, ni onda mu се nije imalo što prigovoriti, jer је bio tolerantan и ljubezan, па су га и politički protivnici susretali poštovanjem. U času kad nam је još mnogo trebao, školska vlast га је penzionisala и pošao је у rodnu Podgoru, али се nadamo, да će и dalje pomoći нас, у radu за dobro Kralja и jedinstvene Jugoslavije.

Roditelji и Sokoli

Stojković Petar

Спомен-светионик Краљу Александру, на гату у Сплиту.

*Cvati li mu ruža na kormanu,
Vene li mu karanfil u ruci,
Što sam tužna u subotu brala,
U nedelju tome dragom dala.*

Devojka чека svoga dragog са putа po moru, па разоčарана dugim čekanjem каже:

*»Već се meni dodijalo
Sve sedeći на prozoru,
Gledajući sinje more,
Sinje more, ravno polje,
Jedri li mi drago moje.*

У pesmi **»Molitva devoјčina«** izražava се jedna topla želja:

*»Daj mi, Bože, diziju dukata,
Da ја kupim iglu од biljura,
Da sašijem jorgan од behara,
Da pokrijem Mujagu bečara;
Da ја vidim kako bečar spava:
Bečar spava, očiju не sklapa.*

Harmoniju и ljubavi između momka и devoјke divno izražavaju sledeći stihovi:

*»Dvoje mi се drago milovalo:
Jovo momče и Mara devoјka.
Koliko се mnogo milovali,
Na jednoј се vodi umivali,
O jedan се jagluk otrali.*

Veliki је bol devoјke kad joj dragi с другом razgovara:

*»Volim čuti и да mi boluje,
Neg' да с другом dragom аšikuје.*

Neizmerna је tuga devoјke, коју udaju са starog:

*»Mlad me prosi, за stara me daju.
Star је vojno trula јavorina,
Vjetar duva, јavorinu ljulja,
Kiša ide, јavorina trune.
Mlad је vojno ruža napupila,
Vjetar duva, ruža се razvija,
A од kiše biva veselija,
Sunce sija, она rumenija.*

Čežnja devoјke за udajom oseća се svuda у životu и pesmi. То је njen ideal о kome sanja danju и noću. Mnoge narodne pesme су stihovane molbe devoјke, која uzdiše и чека svoga sudenika.

У pesmi **»Devoјka ječam proklinje«** otvoreno се vidi šta želi и oseća:

*»Ja те žela, а ја те не jela!
Svatovski те konji pozobali.*

Skrušeno се moli Đurdevdanu:

*»Đurdevdanče, kad mi opet dođeš,
Kod matere mene да не nađeš:*

*Ja l' udata ја li ukopata,
Pre udata, nego ukopata.*

Devoјci dodija tama и osama, па cvili kao guja ljuta:

*»A čardače, ognjem izgoreo,
Veće si mi mladoј dodijao
Setajući sama po čardaku.*

Ali и pored toga poneka се наде, која zažali за devoјaštvom:

*»Djevovanje moje carovanje,
Car ti bijah, dok djevoјka bijah.*

Djevoјka, gorda на svoju lepotu, protivni се suncu:

*»Jarko sunce, lepša sam од тебе
I од тебе и од brata tvoga,
Od tvog brata, sjajnoga meseca,
Od sestrice zvezde prednice.*

Devoјci се češće prebacuje, да voli više muškaraca, čime се osporava njena prava и duboka ljubav, što она odlučно odbija:

*»Ja не mogu svima biti lјuba,
Nego jednom, kog mi srce ljubl.*

Devoјka kroz pesmu izražava ljubav prema boji momka, па veli:

*»Za dva plava не bi groša dala,
A za jedno mlado crnooko
Dala b' за njegov iljadu dukata.*

Kada devoјku sreća не posluži да наде živa čoveka, moli kujundžiju:

*»Kujundžija, tako ti zanata!
Sakuj meni од zlata junaka.
Ljubicu га do samoga mraka,
A grliti do sutrašnjeg danka.*

Marljivost, snagu, buјnost, gordost и zavidljivost devoјačku, jasno илustruju sledeći stihovi:

*»Cija је оно djevoјka,
Što rano rani на vodu,
Te plete kosu široko,
A nosi fesak на oko,
A brodi vodu duboko,
Uzdiže skute visoko?«*

Devoјka, и pored sve nežnosti и stidljivosti, zna и да **prkosi momku:**

*»Čuj dragane, odoh за drugoga,
Za drugoga, за života tvoga.*

Između kozara, ovčара, ratara, trgovca и krojača, devoјka odabira ratara, jer су:

*»U ratara crne ruke,
A b'jela pogača.*

(Svršiče се)
Stanko O. Stanković

Poseta ministru Budisavljeviću

Juče pre podne је ministar socijalne politike и narodnog zdravlja, g. Dr. Srdan Budisavljević primio predstavnike Saveza Sokola K. J. pod vođstvom prvog zamenika starešine brata Belajčića. Ministar је saslušao pažljivo izlaganja predstavnika и obećao punu potporu у granicama zakonskih mogućnosti.

Sokolska radio-predavanja

Prosvetni odbor Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije nastavlja са svojim, vrlo korisnim predavanjima, на beogradskom radiu. U jesenjem ciklusu tih predavanja održao је već брат Merčun Lojze из Ljubljane, 12 oktobra, predavanje **»Trideset godina од osnivanja Sokolske župe Ljubljana«**, а брат Jovan Udicki из Sremske Mitrovice, 15 oktobra, predavanje **»Sokolske obaveze«**.

Sledeće predavanje održaće се u četvrtak, 26 oktobra, у vreme nacionalnog časa, а govoriće Pahor Drago из Celja о temi **»Tirševim stopama«**.

29 oktobra održaće Kadesnikov Nikola, из Beograda, predavanje **»Omladina и deca у ruskom Sokolstvu«**.

Povodom osnivanja Škole za telesno vaspitanje

Prošle nedelje došlo je do osnivanja Škole za telesno vaspitanje, u kojoj će se obrazovati budući stručni nastavnici naše školske omladine. Škola spada u resor Ministarstva fizičkog vaspitanja naroda.

Istorija telesnog vaspitanja u Jugoslaviji time je zabeležila jedan krupan događaj. Otvaranjem ove škole pošli smo u korak s ostalim kulturnim narodima Evrope, i time je obrazovanje nastavnika u struci telesnog vaspitanja podignuto na viši stepen.

Uporedo sa time, struka telesnog vaspitanja u našim školama izjednačće se s obukom svih ostalih predmeta. Otvaranjem ove visoke ustanove podići će se ugled našega školstva uopšte, jer će u naše škole, uvereni smo, dolaziti mladi pedagozi potpuno stručno obrazovani.

Da tako bude, to je bila želja svih onih koji su već godinama vodili tihi, ali odlučnu borbu, da telesno vaspitanje u našim školama pođe onim putevima, kojima se već davno zakročilo u mnogim državama Evrope i Amerike.

Zahvaljujemo odlučujućim faktorima u Ministarstvu fizičkog vaspitanja naroda što je ovaj veliki korak i kod nas učinjen.

Vrhovna državna uprava ceneci koristi opšteg telesnog vaspitanja svih narodnih slojeva, organizovala je Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda, a Ministarstvo prosvete uvidevi da je potrebno posvetiti školskoj omladini što više pažnje u telesnom vaspitanju, organizovalo je u svome delokrugu, u Odeljenju za nastavu, poseban Otsjek za telesno vaspitanje školske omladine.

Potreba stručno obrazovanih pedagoga iz telesnog vaspitanja osetila se kod našeg školstva još 1908 godine, kada je bio od Ministarstva prosvete u Beogradu organizovan prvi **Šestomesečni tečaj za nastavnike gimnastike**, a u Zagrebu i Ljubljani 1910 godine bio je od ondašnjih pokrajinskih vlada izdan **Propis o ispitivanju kandidata za učitelje gimnastike u srednjim školama**. Godine 1927 Ministarstvo prosvete organizovalo je prvi **Jednogodišnji tečaj za nastavnike gimnastike** u srednjim i stručnim školama, a 1938 godine Ministarstvo fizičkog vaspitanja naroda, u saglasnosti sa Ministarstvom prosvete, organizovalo je svoj prvi **Jednogodišnji tečaj za nastavnike telesnog vaspitanja po školama**.

U razdoblju od ovih trideset godina bilo je organizovano više kraćih tečajeva od petnaest dana i trideset dana za usavršavanje nastavnika telesnog vaspitanja.

Nešto više od polovine aktivnih nastavnika telesnog vaspitanja kod nas nema potpuno srednjoškolsko obrazovanje, a stručne kvalifikacije stekli su ti nastavnici u kraćim društvenim tečajevima, kod nas ili na strani. Skoro polovina nastavnika telesnog vaspitanja ima potpuno srednjoškolsko obrazovanje i pomenute jednogodišnje tečajeve. Manji broj je onih nastavnika, profesora, koji su se (uz svoje teorijske predmete na univerzitetu u inostranstvu, a i kod nas u Zagrebu) bili posvetili i telesnom vaspitanju, pa iz toga predmeta stekli potrebne kvalifikacije. U poslednje vreme više mladih ljudi steklo je školsko obrazovanje iz predmeta telesnog vaspitanja na raznim visokim školama u inostranstvu; a sada neće više biti potrebno da odlazimo u inostranstvo da se obrazujemo za tu struku, već ćemo to svršavati kod svoje kuće, vaspitavaćemo se u nacionalnom duhu svoga naroda, i to prenositi na našu školsku i vanškolsku omladinu.

Evolucija ove vrste obrazovanja budućih nastavnika telesnog vaspitanja ne bi trebala da ostane samo na ovome putu. — Borci za unapređenje telesnog vaspitanja po školama borili su se ovih poslednjih 10—15 godina putem štampe, predavanja, rezolucija i pretstavki i pledirali su

za još više obrazovanje nastavnika telesnog vaspitanja, za potpuno univerzitetsko obrazovanje. — Nadajmo se, da ćemo tokom vremena i to doživeti, da se **iz ove Škole razvije potpuna fakultetska naobrazba**, onakva, kakva je za sve ostale predmete, koji se predaju u srednjim i učiteljskim školama.

Telesno vaspitanje nije više veština, telesno vaspitanje razvija se i podiglo se na naučnu visinu, a zahtevi savremenog čoveka danas traže da se omladina u svima pravcima vaspitava potpuno na naučnoj visini, pa i u telesnom pogledu.

Uvereni smo, da će svi kompetentni faktori biti saglasni sa izraženom željom da podemo potpuno u korak s Evropom i da posle stečenih iskustava u ovoj Školi, koraknemo još dalje do potpune fakultetske naobrazbe, što je u mnogim državama Evrope već davno učinjeno.

Ante Tadić

Poseta Nj. Sv. Patrijarhu

Pretplatnici Saveza Sokola K. J., zamenici starešine, brat Dr. Vladimir Belajčić i arh. Milivoje Smiljanić, posetili su, pre par dana, patrijarha pravoslavne crkve, Nj. Sv. Gavriela. Patrijarh se u razgovoru sa predstavnicima jugoslovenskog Sokolstva živo interesovao za sokolski prosvetni i narodno-obrambeni rad, kao i uopšte za napredak Sokolstva. U razgovoru je naročito izrazio želju, da Sokolstvo bude nosilac ljubavi i bratstva između raznih delova našeg naroda, bez obzira na kraj i na veru. Zazeleo je Sokolstvu puno uspeha. Braća zamenici starešine su se zahvalili Nj. Sv. Patrijarhu na Njegovim željama.

Sokolsko društvo Mandalina blizu Šibenika priredilo je prošle subote vrlo uspešno predavanje, na kome je starešina, brat Vlahović, govorio o ulozi Sokolstva i o današnjim prilikama za rad Sokolstva, naročito na teritoriji Banovine Hrvatske.

Osmi broj časopisa „Soko“

Pred dva dana je izašao osmi broj revije »SOKO« organa Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, za sokolsku prosvetu, telovežbu i naraštaj, koji obuhvata 52 strane, sa mnogo lepih slika u tekstu. Broj za oktobar ima ovaj, nadasve bogat i zanimljiv sadržaj:

Kriza i budućnost Slovenstva (Uredništvo); — Sokolska svest (Radovan Jovanović); — Izbor br. Dr. V. Belajčića za prvog zamenika starešine Saveza SKJ (N. B.); — Helenske igre (Dr. Miloš Đurić); — Jugoslovenski sokolski pisci (Dr. Maks Kovačić); — Neznani junak, pesma (Ismet A. Tabaković); — Svetozar Miletić, pesma (St. M. Mutibarić); — Deveti oktobar; — Deset godina Jugoslavije.

TELESNO VASPITANJE:

O sistemu vaj, pri katerih je treba već telovadcev (Dr. V. Murnik); — Novo načelništvo Saveza SKJ. — Omiljele vežbe dece i vodnici (M. Vojinović); — Utakmice članica za zastavu Kraljice Marije (Olga Skovran); — Vaje na gredi (E. Skalar); — Jugoslovenska trilogija (H. Milošević); — Grada za vežbanje članova na spravama; — Proste vežbe za vadbovne ure žen (J. Trdinova); — Knjige i listovi.

SOKOLSKA PROSVETA:

Uvek na poslu (D. B.); — Sokolsko pozorište (Živ.); — Štednja u sadašnjosti (R. A.); — Pozorište s lutkama; — Petrova Petoletka (J. U.); — Nove knjige; — Beleške.

SOKOLSKI NARAŠTAJ:

Jačajmo vrline (L. Simeunović); — Aforizmi i sugestije (F. Pavešić); — Kvišku glave (S. Hotko); — Lutanja po našim selima (I. Mileta); — Razmišljanje o životu (V. Šitum); — Sudbina (S. Svoboda); — Naši pesnici (St. M. Mutibarić, J. Matešić, Ljubomir, I. A. Tabaković, Dr. V. Rašić, F. Pavešić); — Radovi našeg naraštaja (Oplenac); — Jedan nezaboravni dan; — Na Oplencu); — Rebusi i Križaljke.

Pretplata je samih 45 dinara godišnje; a naručuje se: Administracija »Soko«, Beograd, Pošt. fah 342. — Račun Poštanske Štedionice br. 57.686.

Jesu li naredbe jednake za sve?

Jugosloveni grada Splita odlučili su da i ove godine održe komemoraciju povodom tragične smrti blaženopomisljenog Kralja Aleksandra I. U tu svrhu odlučeno je da se posjeti spomen svjetionik i nanj polože vijenci i kite cvijeća. Nadalje je odlučeno, da »Narodna odbrana« priredi svečanu komemoraciju u Gradskom Kazalištu. Sve je to prijavljeno vlastima, ali je Uprava Policije Split, pod br. Pov. 9133, od 8 oktobra 1939 odgovorila Sokolskom društvu i Narodnoj odbrani, da se korporativna posjeta Kraljevog spomenika i komemoracija ne mogu odobriti, pošto je naredbom Bana Banovine Hrvatske II D. Z. br. 44786 od 21 rujna 1939 god. izdata, uslijed današnje političke situacije i općih državnih interesa, zabrana održavanja javnih manifestacija, zborova u zatvorenom prostoru i pod vedrim nebom za cijelu zemlju.

Dok se nama zabranjuje da komemoriramo smrt svoga Kralja, dotle ta ista vlast dozvoljava razne skupštine i druge priredbe na svome teritoriju. Ovdje ćemo navesti samo nekoliko primjera:

»Novo Doba« od 1 oktobra o. g. br. 235 donosi, da je toga dana održana u Splitu skupština Saveza Hrvatskih ekonomista kojoj je prisustvovao i prestojnik Banske vlasti iz Zagreba. Dalje se doslovno kaže: U

10 sati pošli su svi delegati sa ekonomistima iz Splita u klasturu crkve sv. Frane gdje ih je dočekao g. Jakov Čulić na čelu odbora za čuvanje groba Hrvatskog velikana blpk. Dr. Ante Trumbića. Dr. Lamer položio je na grob Dr. Ante Trumbića lijep vijenac itd.

Isti list u broju od 9/10 1939 donosi vijesti o održanoj skupštini »Jugoslovenske čitaonice«, radi promjene imena, koja je sada dobila ime »Hrvatska čitaonica«. Isti list istoga dana donosi da je održan i sastanak Ženske grane H. S. S.

»Hrvatski glasnik« donosi, u broju od 9 listopada o. g., da je istog dana održana i smotra »Hrvatske zaštite«.

Kada uvidite sve ovo, vidi se da vlast ne postupa sa svakim isto. Dok se gore spomenutim udruženjima dozvoljava da, uza svu zabranu, drže svoje skupštine, nama se sve sprečava.

PREDNJKAK

Dobar Sokolski radnik, vođa i načelnik jednog većeg društva, sa svršenim društvenim i župskim tečajem, te školom fizičkog vaspitanja, radio bi u društvu, koje bi mu isposlovalo nameštenje, bilo u tvornici ili poduzeću, kao privatni činovnik, ili što slično. Obratiti se na uredništvo »Sok. Glasnika«.

Kratke vesti iz našeg Sokolstva

Sokolsko društvo Split otvorilo je 1. X. t. g. svoju čitaonicu u prostorijama sokolškog doma. Otvorenje je izvršio starešina brat B. Kalebić, a prigodni govor članstvu i naraštaju, koje je bilo prisutno u velikom broju, održao je prosvjetar br. Madirca. Brat prosvjetar je u govoru iznio ukратko razloge i svrhu otvaranja čitaonice. Čitaonica je dnevno vrlo dobro posjećena i članstvom i naraštajem obojega spola.

Kazališni ostsjek pod redateljstvom b. Haznadarevića neumorno radi te je već davao nekoliko komada, a i sada se sprema za uvod u zimsku sezonu sa tri aktovke.

I svi drugi ostsjeci ovoga društva počeli su sa intenzivnim radom, pa se je nadati, usprkos raznim zaprekama, nastalim u vezi političkih promjena, lepome i trajnome napretku.

Nedavno je umro u Zagrebu brat Pero Mrvoš, major, koji se brojio među najgigantijske i najpopularnije članove Sokolškog društva Zagreb II. Brat Mrvoš bio je redak karakter, pun radnosti i elana, pa je na svima priredbama sokolskim u Zagrebu bio jedna od centralnih ličnosti. U Sokolu broj II brat Mrvoš je vršio razne dužnosti, tako da je, naizmenično, bio blagajnik, pročelnik Gospodarskog oteka, pročelnik zabavnog oteka, predsjednik nadzornog odbora itd. a mnogo se zanimao i humanim te socijalnim radom u Sokolstvu. Naše Sokolstvo će se dugo sećati brata Mrvoša, koji je, kod svih koji su ga poznavali, ostavio najljepšu uspomenu.

Povodom nedavnih incidenata na šibenskim srednjim školama, u koji-

ma su daci frankovci i klerikalci napali na dake Sokole, mora se naročito požaliti, što neki od nadležnih školskih starešina, ne samo da nisu uzeli u zaštitu ugrožene naše dake, već su svojim držanjem još više sokolili napadače. Neka gospoda profesori i direktori su najodlučnije odbili da pruže zaštitu napadnutim dacima i izjavili su im otvoreno, neka se sele iz šibeničkih škola u drugi kraj. Sem toga, profesori zabranjuju dacima da budu članovi Sokola itd.

Sokolsko društvo u Kotoru održalo je 14 ov. m. vrlo uspešno sokolsku Akademiju. Pred mnogobrojnom publikom članovi, članice i naraštaj izveli su uspele vežbe, kojom su prilikom pokazali spremu i snagu Sokolstva. Naročiti su bile pozdravljene tehničke vežbe članova. Svojim programom, izvodenim na ovoj akademiji, Sokolsko društvo u Kotoru opravdalo je poverenje koje građanstvo u Boki prema Sokolu ima.

I pored svih smetnji na koje sokolstvo nailazi od izvesnih nesavesnih ljudi, i ovog puta Sokoli starodrevnog grada Kotora sa uspehom su pokazali svoju snagu i spremu.

Соко́лско друштво Стари Футог, u vezi odbranbenog rada, a po ugledu na sokolska napredna društva, organizovalo je u zajednici mesnog odbora Црвеног крста, 6-недељни течај за болничарке, за који су се пријавиле 23 Соколице. Течај се одржава трипут недељно у соколском дому, а њиме руководи здравствени референт, млада лекарка, Др. Јелена Винокић.

Iz slovenskog sveta

ČESI I SLOVACI U INOZEMSTVU

Javljuju iz Pariza, da je bivši prezident Beneš posetio novog predsednika poljske vlade, generala Sikorskog, koji je dan ranije njega posetio. Oba državnika razgovarali su o uzajamnim vezama i o zajedničkoj saradnji obih zemalja u budućnosti. Generala Sikorskog posetio je i bivši predsednik čehoslovačke vlade, Milan Hodža.

Voda čeških katolika i bivši ministar, kanonik Šramek, koji je prebegao u inozemstvo dao je saradniku agencije Avaz izjavu, u kojoj je kazao: »Došao sam na zapad, da bi dokazao čitavom svetu, da svi čestiti Česi i Slovaci, bili oni desničari ili levičari, rade zajednički na narodnom oslobođenju. U moje društvu se nalazi župnik Hala, koji je sve do nedavno bio potpredsednik stranke »Narodni Souručestvi«, jedine koja postoji u protektoratu; ali koji više nije mogao da izdrži, gledajući šta se događa. Mi smo potpuno saglasni sa Dr. Benešom i možemo izjaviti da je čitav narod u Češkoj i Slovačkoj protiv današnjem stanju. Isto tako slovački narod nije nikako složan sa onim što radi g. Tiso. Kao rodoljub i kao katolik, tražim slobodu za svoj narod«.

Češki i slovački listovi, koji izlaze u nozemstvu, objavljuju ponovo vesti o progonstvu i zatvaranju ogromnog broja uglednih ljudi u Češkoj i Slovačkoj. Sa nemačke strane se tvrdi da su te vesti izmišljene ili preterane. Tako se na pr. tvrdi da su uhapšeni Jozef Nebesky, Dr. Truhlarž, pukovnik Dragač, bivši poslanik Dr. Rašin itd. Sem toga, da je bilo zatvoreno trideset viših oficira bivšeg čehoslovačkog generalnog štaba, a bivši šef presbira, Šmoranc, da je bio osuđen na smrt i da je osuda već izvršena. Konačno se javlja i to, da je prilikom premetačine u Tirševom domu, bilo zatečeno 50 članica Sokola, koje su bile odvezene u Nemačku, pa od tog vremena da nema vesti o njima.

POLJACI U AMERICI

U Americi se sprema rekrutiranje vesike poljske armije, koja će se sa-

stojati od Poljaka, koji u velikom broju žive u američkim državama. Pre nekoliko dana je u Njujorku priredena velika povorka američkih Poljaka, koja je brojala oko 120.000 ljudi. Američani su Poljacima priredili srdačne ovacije.

SLOVACI I POLJACI

»Narodna jednota«, organ naših Slovaka, koji izlazi u Bačkom Petrovcu, u broju od 14 oktobra, u članku, pod naslovom »Kako su ratovali Slovaci protiv Poljaka«, tvrdi i to da su slovački vojnici ... Zatim kaže: Slovački avijatičari, kojima je bila zadaća da bombarduju pozicije poljske armade, bacali su bombe na mesta gde poljskih vojnika uopšte nije bilo, a poljskim vojnicima su bacali jabuke iz aviona. Bilo je i slučajeva da su slovački avijatičari preletali u poljske linije, davali Poljacima obaveštenja kako treba bombardovati nemačke pozicije a zatim se vraćali natrag.

Iz slovenskog Sokolstva

IZ Č. O. S.

Telovežbačke škole ČOS imale su ove godine 998 muških slušatelja u 16 različitih škola. Do konca ove godine biće priredeno još 5 telovežbačkih škola, tako da će ukupni broj posetilaca tih najviših zavoda za sokolsko gimnastičko vaspitanje u Češkoj iznositi ove godine oko 1.300 muških učenika. Poseta žena i naraštajki u tim školama je još veća, tako da se može računati da će broj svih posetilaca ove godine biti oko 3.000. Sem ovih škola, u poslednje vreme naročito aktivno rade Savezne škole, u kojima se vaspitavaju članovi za vode malih seoskih jedinica.

SLOVAČKO SOKOLSTVO U AMERICI

Poslednji brojevi »Slovenskog Sokola«, organa slovačkog Sokolstva u Americi, donosi apel raznih slovačkih društava u Americi, upućen svima Slovacima u inozemstvu, da pristupe borbi za oslobođenje čehoslovačke republike. List donosi i različite vesti o sakupljanju dobrovoljaca i priloga u tu svrhu, te veli da ta akcija među Slovacima u Americi ima veliki uspeh.

Čitajući novine . . .

Splitski »Hrvatski Glasnik« doneo je nedavno vulgarni napadaj na Sokolstvo, citirajući reči br. Dr. Belajčića, kojima traži za Sokolstvo punu slobodu rada i pravnu zaštitu, i čudeći se, odakle njemu i Sokolstvu smelosti da traže zaštitu i reparaciju nepravda. Splitski list, koji je u polu-frankovačkim rukama, sipa pri tom nekusne laži o tome, da je Sokolstvo podupiralo sve što je protuhrvatsko i da Hrvati neće nikada zaboraviti Sokolima tobožnje režimstvo itd.

Što se toga tiče, treba utvrditi najpre da br. Belajčić ima daleko više prava da govori, od nekih vlasnika »Hrv. Glasnika«, pošto on ničim nije nikada podupirao nikakav diktatorski režim, dok su oni bili krupni činovi u tim režimima. A što se zabavljajući tiče, u tome su Sokoli i uopšte Jugoslaveni, zaista mnogo krivi, jer su prezimom prelazili preko istinskih krivica raznih italijanskih »rižara« i crnožutih frankovaca, koji sada govore, nažalost, pod firmom hrvatstva. I konačno, — šta vrede cirkulari o održanju poretka, kad štampa koja tvrdi da je merodavna za HSS, na ovakav harangerski način traži da se Sokolstvu uskrati i zakonitost i zaštita, i da ono treba svakako da likvidira?

Zagrebačka »Hrvatska Straža« je objavila nedavno detaljan prikaz jednog incidenta, na drugoj muškoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, kako je neki dak najpogrdnijim rečima vređao svoga direktora, nazivajući ga »najveće jugoslovensko dubre«, kako mu je priljepio čušku i kako je zvao druga lica, da budu svedoci tog »junačkog čina«. Klerikalni list pri tom tvrdi da je direktor glasao za Stojadinovića, da je progonio dake Hrvate itd., što odnosi direktor u naročitoj ispravci demantuje najodlučnije i javlja da je pisca članka tužio sudu.

Kakogod bilo, — više nego karakteristična je činjenica, da najviši organ katoličke hijerarhije sa tolikim uživanjem i neprikrivenim odobravanjem izveštava o jednom ovako grubom napadaju daka na svoga direktora, — dajući time očit primer vaspijanja mladeži u najrazornijem duhu. I zar je onda čudo, ako su šibenski seminarci prilikom incidenta 9 oktobra upotrebljavali izraze, koji ne dolikuju ni kočijašima, a kamo li budućim sveštenicima?..

Poljska vlada u emigraciji javlja da je amnestirala prvake opozicije, među kojima se nalaze stvarno najjači predstavnici poljskog javnog mišljenja, kao i svi poljski slovenofili, koje je g. Bek gonio kao malo koga.

Koliko bi, međutim, bolje bilo da je ta amnestija, ako ne ranije, došla barem pred ulazak u rat, — da istinski predstavnici naroda malko bolje pogledaju, što je g. Bek spremio za odbranu zemlje! A pogotovo, da je došla prošle godine u septembru, kad su sve poljske opozicione partije videli to što g. Bek nije hteo da vidi, — da nakon slovenskog Praga dolazi na red slovenska Varšava...

Splitska »Katolička Riječ« komentariše rezoluciju sokolske Savezne skupštine i veli:

»U istoj je rezoluciji naglašeno, da jugoslovensko sokolstvo »i danas ostaje verno svojoj zavetnoj misli: jedinstvu narodnom i državnom.« Bilo sretno!

I biće srećno, klerikalna gospodo, ne bojte se!...

Osveћење рударско-соколског дома Тресибабa

На подножју планине Тресибабe, с десне стране Сврљшког Тимока, а на изласку из Сврљшке Клисура, налази се рудник Тресибабa.

Ово вредно рударско предузеће, које обилно ради са својих 800 радника и њиховим старешинама, имало је ових дана једну врло ретку свечаност: освећење рударско-соколског дома.

Потреба за стварањем једне соколске јединице на руднику осетила се врло рано. Дирекцији рудника и осталим заинтересованим просветним радницима било је потпуно јасно да кроз Соколство могу подићи радни свет културно, социјално, физички и морално. Због тога је 1933 год. заузимањем неколицине вредних соколских трудбеника основано Соколско друштво Тресибабa-рудник. Са радом је ишло

у којој ће бити читаоница и вежбаоница, са позорницом за соколе. Дато обећање је испуњено за непуну годину дана. Такво несебично дело управе је од високог значаја за Соколство и његов развјетак у томе крају.

Да би завршетак зграде и почетак нашег соколског рада у њој био што свечаније изведен и величанствено изгледао, технички одбор је спремио врло леп програм соколских вежби изведених на јавном часу од стране свих категорија друштва, са четама: **Орешак, Васиљ, Гроште и Сврљшка Топла**, уз сарадњу друштва **Ниш-матица, Књажевац и Вина**.

Освећење је извршено 24 септембра: пре подне поворка и дочек гостију, а после подне јаван час. Свечаност је била многобројно посеће-

постепено. У току успешног рада дочекало је 1936 год. славље: Освећење соколске заставе, дар инж. г. М. Савчића, претседника Друштва за експлоатацију горива. У току последњих година рад у друштву се раширио на све секције: позорницу, стрељачки отсек, музичку, а нарочито место заузима технички рад.

Вредно је истаћи, као пример Соколовања, брата инж. Александра Блажека, старешину друштва и директора рудника. Његовим доласком на челу управе, друштво је почело интензивније да ради на свима пољима, па се тако родила идеја да се зиди и соколски дом.

Управа предузећа, на челу са инж. г. М. Савчићем и инж. Ацовићем, примила је предлоге свога директора, а нашег брата, старешине Блажека и обећала подизање зграде,

на од браће и сестара и осталог грађанства, међу којима су запажени г. Благога Пајевић, изасланик г. Министра војске и морнарице, г. Драгутин Кузмић, командант 14 пешад. пука, Живан Живковић, начелник срески, изасланик г. бана, г. Драгиша Милетић, изасланик епископа Тимочког, брат Радован Димитријевић, старешина жупе Ниш итд. На освећењу је било неколико врло лепих говора, затим је гостима приређен ручак, а по подне приређен је јаван час. Све тачке су врло лепо изведене, а нарочито пада у очи сликовита ношња сестара чланица сеоске чете Васиљ и складност вежбе старије браће рудара, као и сликовито вежбовно приказивање рударског чекића. Доцније је настало народно весеље, до дубоко у ноћ.

Међу Немцима у Југославији

Pri zauzimanju stava prema nemačko-poljskom konfliktu kod nemačke štampe u Jugoslaviji pojavile su se dve tendencije. Organi Kulturbunda pod vođstvom **Deutsches Vosksblatta** zauzeli su stav protiv Poljske. Jedan deo nemačke štampe je indiferentan prema najnovijim događajima, a **nemački katolički listovi** su pacifistički raspoloženi i pokazuju izvesnu rezervisanost prema sklapanju nemačko-sovjetskog sporazuma. »**Slawonischer Volksbote**«, organ Nemaca u banovini Hrvatskoj, koji izdaje predstavnik Kulturbunda, Branimir Altgajer, predbacuje listu **Die Donau** da podupire englesku politiku zaokružavanja Nemačke.

U istom broju **Slawonischer Volksbote** ovako definiše stav Nemaca u Jugoslaviji: »Stav nemačke narodne grupe određen je neutralnošću njihove jugoslovenske otadžbine i krvnom i kulturnom pripadnošću nemačkoj narodnoj zajednici. Kao ljudi nemačke krvi koji ispovedaju nemačko shvaćanje sveta, delimo tugu i radost sa Nemcima celog sveta.

Najnovijom amnestijom političkih krivaca koristio se i veliki broj Nemaca u Jugoslaviji. Među njima nalazi se, prema izveštaju glavnog organa Švapsko-nemačkog kulturnog saveza oko 2300 Nemaca koji su prošlog leta kažnjeni sa 500 dinara zbog nošenja belih čarapa, pozdravljanja desnicom itd.

ŠTAMPA NAŠIH MANJINA I NEUTRALNOST

Novosadski »Dan« objavljuje vrlo zanimljiv članak o našoj neutralnosti, u vezi sa držanjem nekih manjina u našoj zemlji. List veli:

»Neutralnost ne znači, n. pr. da pojedini listovi imaju prava da smejavaju, persifiliraju i izvrgavaju javnoj poruzi državničke jedne zaraćene države, da preteruju u neverovatnom veličanju ratnih uspeha druge države itd.

Ne čine to, istina, srpski, hrvatski i slovenački listovi, — čije je pisanje uvek u skladu sa politikom neutralnosti Jugoslavije, — već neki listovi nekih narodnih manjina. Shvatljivo je lako svakom da imaju simpatija za stav države čijem nacionalnom stablu pripadaju, i protiv toga niko nema u principu ništa. Ali, kada »A nera«, ili »**Dojches Volksblat**«, ili neki drugi manjinski listovi zaborave da su listovi koji izlaze u Jugoslaviji, da su namenjeni u prvom redu jugoslovenskim državljanima, da ih ureduju jugoslovenski državljani, i da na njihovim stranama treba konsekventno da se ogleda politika striktno neutralnosti Jugoslavije, onda tu pojavu treba energično suzbijati, radi viših nacionalnih interesa. Jer, Jugoslavija je u prijateljskim odnosima ne samo sa Italijom, Madarskom, Rumunijom, Grčkom, Nemačkom, već ima i pakt o prijateljstvu i sa Francuskom, koji je još u važnosti i koji nije otkazan, i prijateljske odnose sa Velikom Britanijom. Osim toga, Jugoslavija je država čija ogromna većina stanovnika pripada slovenskoj rasi.«

Zanimljivosti iz doma i sveta

Jugoslovenski pevački savez je održao u Somboru kongres, na kome je zaključeno, da se poradi na bližoj saradnji sa »Hrvatskim pevačkim savezom« i sa ostalim slovenskim savezima. Zaključeno je, sem toga, da se projektovani jugoslovenski pevački slet neće održati, zbog pomanjkanja materijalnih sredstava. Za predsednika Saveza izabran je Dr. Bogdan Milašinović.

Slovenački listovi javljaju, da se je tamo osnovala zasebna katolička skautska organizacija, koja je uzela naziv »**Zveza slovenskih skavtova**«, i koja je raskinula veze sa opštom skautskom organizacijom, zato što u njoj mogu da budu članovi i nekatolici, a to može štetno da deluje na katoličku omladinu.

Prema poslednjim vestima, politički krugovi u Italiji misle, da još nije vreme za stvaranje jednog balkanskog neutralnog bloka, jer da zato treba većih priprema, dok je za sada posve dovoljna prijateljska saradnja srednjeevropskih država, Jugoslavije, Rumunije i Madžarske, u saglasnosti sa Italijom, da se očuva mir na Balkanu. Italijanski listovi se, međutim, bave i uticajem Rusije na Srednju Evropu i Balkan, usled novih prilika. Italijanski listovi ne misle da je opasnost tu; ali vele, ako bi se pojavila neka ruska opasnost na Balkanu, da bi Italija reagirala svim sredstvima, da zaštiti svoje životne interese.

»Times« dobiva informacije iz Rige, prema kojima je do iseljenja Nemaca iz baltičkih država došlo zato, što je Nemačka željela da kupi veću količinu nemačkog zlata, koje joj je neophodno potrebno, pa je Rusija iskoristila tu priliku, da od Nemačke dobije jedino što je ova mogla ponuditi, a to je potpuno žrtvovanje nemačkih interesa na Baltičkom moru. Danski list, »**National Tidende**«, piše da je ovim korakom Nemačka izgubila sve što su generacije Nemaca kroz sedam stotina godina gradile.

»**Osservatore Romano**«, zvanični organ Vatikana, objavljuje uvodni članak o današnjem ratu, u kome veli, da je »pravi razlog rata taj, što je Nemačka pokušala da Evropi nametne diktat sile u međunarodnim pitanjima. To je bio pravi razlog, zbog čega se Francuska latila oružja. Iz tog je jasno i koji su ciljevi današnjeg rata. Francuska i Engleska žele da povrate osećaj sigurnosti koji će

isključivati u budućnosti iznenađenja i pokušaje hegemonije. Položaj je, prema tome, sada takav, da Nemačka kuša sa politikom zaokružavanja, a Francuska odgovara politikom zajemčene sigurnosti. Te dve politike nije moguće dovesti u sklad.«

Svajcarski listovi polemišu oštro sa nemačkom štampom po pitanju švajcarske neutralnosti. Švajcarski listovi donose, naime, što objektivnije informacije o ratu, našto im nemačka štampa prigovara, da su u službi Engleske i Francuske. Međutim švajcarski listovi odgovaraju, da švajcarsko javno mišljenje ne želi da bude dirgovano iz Berlina i da hoće da sačuva punu slobodu. U tom stavu je naročito odlučna baš štampa na nemačkom jeziku u Švajcarskoj.

Poslednji zvanični podaci »Engleske« i Francuske utvrđuju, da je proizvodnja aviona u Engleskoj i Francuskoj danas tri puta veća od proizvodnje u Nemačkoj. Prema tome, francuska i britanska avijacija dobija svakim danom veću nadmoć prema Nemačkoj, a svako povećanje nemačke proizvodnje povuklo bi za sobom odgovarajuće povećanje savezničke proizvodnje. U vezi s time, zanimljivo je pisanje italijanskog lista »**Vie dell' arie**«, koji iznosi senzacionalni plan o tome, kako je nemačka avijacija odlučila da uništi britansku flotu. Prema tom planu bi Nemačka bila spremna da izgubi po 200 aviona za uništenje jednog engleskog ratnog broda, a svakog meseca mogla bi da uništi pet takvih brodova, što bi kroz kratko vreme dovelo do britanske katastrofe na moru. Pošto se pak brodovi ne grade tako brzo, Engleska ne bi mogla taj gubitak da nadoknadi, dok bi Nemačka mogla da producira svakog meseca oko 1000 novih aviona, čime bi nadoknadila gubitke. Saveznički listovi ne uzimaju ozbiljno ovu kalkulaciju i upozoravaju, da je saveznička avijacija sama dovoljna, da omete sve planove nemačke avijacije.

»BRATSTVO«

Glasnik Sokol. župe Osijek, u broju za avgust i septembar donosi ovaj sadržaj: Slet bugarskih Junaka u Sofiji, od Granjaša; — Zapis sa Jadrana: Dr. Ilija Mamuzić; — II međuzupske utakmice: Bogner Josip; — Župski prednjački tečaj za članice i starije naraštajke: I. Kikerec; — Okružna takmičenja dece: Ilakovac; — Savezne utakmice članova za mač Nj. V. Kralja Aleksandra: Bogner; — i razne vesti iz sokolskih jedinica.

БУДИТЕ ДОПАДЉИВ И ПО СПОЉАШНОСТИ

Одевајте се једноставно али отмено У тој жељи штоф је одлучујући ЕНГЛЕСКИХ ШТОФОВА

ИМА ФИРМА

BRADAN

БРАДИЋ АНТОНОВИЋ И ДРУГ БЕОГРАД - ТЕРАЗИЈЕ - 45

UZORNE OPREME
vežbaona, stadiona, letnjih vežbališta te igrališta za decu izvršuje specialna Tvornica gimnastičkih sprava
J. ORAŽEM
Ribnica (Jugoslavija)
Osnovana 1881. g.

BÜSING-NAG Teretni automobili autobusi Generalno zastupstvo АУТОПРОДАЈА

BEOGRAD, Kralja Petra ul. br. 9. — Telefon 25-493

ZAGREB, Baruna Jelačića ul. br. 3. — Telefon 23-012

ČASOVNIČAR I JUVELIR M. MITROVIĆ

TERAZIJE 22 (do Moskve)

ima: švajcarskih časovnika za ruku i džep, zlatnog nakita, kristala, srebra, pehara i plaketa.

Braći i sestrama popust
Cene vrlo solidne. Stručan rad
Tražite cene za izradu klinkasa i značaka.

ПОСЕТИОЦИМА САЈМА

Прегледајте нашу сталну изложбу на нашем стоваришту у Књ. Зорке (Зериној) 90-92

ДОЦ - позната американска кола са 5 и 7 седишта

ДОЦ - шасије за теретњаке и аутобусе

Цитроен - економична кола са 5 и 7 седишта грађена од одличног материјала

В. М. W. - мала кола позната по свом одличном материјалу и прецизној конструкцији

Магнус - дизел теретњаки. Позната и реномирана фабрика у изградњи дизел теретњака и дизел мотора

АУТОМОБИЛСКА РАДЊА

»ВЕЛАУТО«

СЕКУЛЕ ЗЕЧЕВИЋА

БЕОГРАД, Књегинје Зорке
ул. 90-92 / Телефон 22-030

SOKOLIMA

ŠTAMPARIJA

»Gutenberg«

да је најповољније
cene i dobavne u-
vjete. Zato se obra-
tite kad Vam bilo
što ustreba jedino na

ŠTAMPARIJU „GUTENBERG“

ZAGREB / ILICA 65

TELEFON 23-131

bratu S. Oljevac

Ново отворени гранд хотел „БЕОГРАД“

до жељезничке станице угао Балканске и Немањине улице.

ХОТЕЛ располаже са највећим бројем првокласно ново намештених хигијенских соба. Топла и хладна текућа вода. Централно грејање, купатило, лифт, телефон. — РЕСТОРАН: одлична домаћа и страна кухиња, пића из најбољих домаћих подрума. — Препоручује се путничком и трговачком свету.

Најсолидније су цене у гранд хотелу
»БЕОГРАД“.

Уверите се

Хотелијер, ФИЛИП МАЈИЋ

ТРГОВИНА ХАРТИЈЕ

ПАНТИЋ И ДРУГ — Београд

Крља Петра ул. бр. 19 — Телефон 21-920 и 25-067

Имамо стално на стоваришту све врсте хартије и то:

Протоколске, бездрвне (холцфрај), средње фине (митлфајн) као и концепта у свима величинама и тежинама, пелира, банкпоста, картона белог и у боји, затим картона за фасцикле, цртаће хартије разних дебљина, афишна, кулера и коричаре у разним бојама, све врсте пакпапира у табацима, пакпапира у ролама са и без штампе, хартије за циглане (шуберпапир) канцелериске у рисовима лениране, кариране и чисте — пергамента, пергамина и т. д.

»АКРА«

ПЕТРА С. БАБИЋА

Савремено уређена трговина у центру Престонице
У СЛУЖБИ ПОТРОШАЧА

својим богато сортираним стовариштем робе
УЗ НИСКЕ ЦЕНЕ

„АКРА“

БЕОГРАД, ТЕРАЗИЈЕ 17 — Престолонаследников трг

(угао Теразија и Пашићеве улице)